

Kemikalietillsyn i detaljhandeln

Projektinriktad kontroll hösten 2012

Under september till november har 86 butiker i Simrishamns, Tomelilla och Ystads kommuner kontrollerats med avseende på kemiska produkter som säljs till allmänheten. Kontroll har gjorts av klassificering och märkning, egenkontroll, förvaring, säkerhetsdatablad, barnsäkra förslutningar, kännbar varningsmärkning, VOC, fosfor i maskindisk- och tvättmedel, särskilt farliga kemikalier samt träskyddsbehandlat virke. Ansvar för att kemiska produkter bl.a. är försedda med korrekt produktinformation vilar på samtliga led i distributionskedjan och butiken har alltså också ett ansvar.

Resultat

Förvaring

Hälso- eller miljöfarliga produkter ska enligt Kemikalieinspektionens föreskrift KIFS 2008:2 förvaras så att hälso- eller miljörisker förebyggs. Hälsofarliga kemiska produkter ska förvaras så att de är svåråtkomliga för små barn och väl avskilt från livsmedel.

Det finns många olika sätt att lösa detta, t.ex. genom placering högt upp på butikshyllorna. Förpackningarna ska också vara säkert utformade så att innehållet inte läcker ut, inte heller vara vilseledande så att man tar miste på dem som livsmedel. Förvaring av syror och baser behöver också ske så att sammanblandning inte kan ske.

Av de kontrollerade butikerna hittades brister i förvaringen i hela 70 % av fallen.

Klassificering och märkning

Kemiska produkter som klassas som farliga och släpps ut på marknaden ska vara märkta enligt antingen Kemikalieinspek-

tionens föreskrift KIFS 2005:7 eller CLP-förordningen (EG nr 1272/2008). Under en övergångsperiod gäller KIFS parallellt med CLP, men fr.o.m. 1 juni 2015 ska CLP tillämpas fullt ut.

Vi har kontrollerat att märkningen är på svenska samt att korrekta riskfraser, symboler och annan skyddsinformation finns. Bristfällig skyddsinformation fanns i 33 % av de kontrollerade butikerna. Miljösanktionsavgift för att tillhandahålla kemikalier utan risk- och skyddsinformation på svenska (5 000 kr) har dömts ut i sex (6) fall.

För att synskadade ska kunna avgöra om en förpackning har ett farligt innehåll ska förpackningen i vissa fall ha en kännbar varningsmärkning.

Kännbar varningsmärkning

Kännbar varningsmärkning (varningstriangel) är ett krav på samtliga konsumentprodukter som är hälsoskadliga eller farligare (t.ex. frätande). Den kända varningsmärkningen ska vara utformad enligt en viss standard och vara placerad max 50 mm från förpackningens botten, med vissa undantag för aerosoler och tuber.

I butikerna påträffades en rad olika typer av brister, som överklustrad märkning (28 %), placering för högt upp (11 %), delvis eller helt avsaknad (13 %) eller felaktig utformning (6 %). Miljösanktionsavgift (5 000 kr) för avsaknad av kända varningsmärkning har beslutats i fem (5) fall.

För att synskadade ska kunna avgöra om en förpackning har ett farligt innehåll ska förpackningen i vissa fall ha en kända varningsmärkning

Barnskyddande förslutning

Kemiska produkter med vissa faroangivelser eller farobeteckningar – normalt hälsoskadliga eller farligare – ska vara försedda med barnskyddande förslutning. Det finns olika typer av förslutningar, exempelvis korkar som behöver appliceras ett visst tryck på för att man ska kunna skruva upp dem, men även förpackningar som kräver verktyg för att öppnas (t.ex. färgburkar).

Förpackningar som innehåller vissa typer av kemikalier måste ha en barnskyddande förslutning för att få säljas till allmänheten

Många undantag finns, men där förslutning krävs måste produkterna uppfylla en viss kvalitetsstandard och vara testade av ett laboratorium.

Ett stort antal butiker hade produkter med dåligt åtdragna korkar (17 %) men endast en produkt saknade helt barnsäker förslutning trots att det krävdes. En miljösanktionsavgift på 15 000 kr har i detta fall beslutats.

Fosfor i tvättmedel och maskindiskmedel

På grund av risken för övergödningen har Sverige sedan 2008 ett förbud mot fosfor i tvättmedel, och sedan 2011 även förbud mot fosfor i maskindiskmedel som säljs för enskilt bruk. Gränsen är 0,2 viktprocent fosfor för tvättmedel och 0,5 viktprocent för maskindiskmedel.

En butik hade maskindiskmedel med för hög fosforhalt till försäljning, vilket har överlämnats till åklagare för åtalsprövning.

Särskilt farliga kemikalier

Vid yrkesmässig överlåtelse och privat användning av särskilt farliga kemikalier (vissa giftiga eller starkt frätande produkter, t.ex. klass 1 bekämpningsmedel) krävs tillstånd av länsstyrelsen. Vår skyldighet är att kontrollera att tillstånd finns, att man för anteckningar vid försäljning, att kontaktuppgifter finns på förpackningar och att produkterna förvaras oåtkomligt för obehöriga. Samtliga sju (7) butiker som hade särskilt farliga kemikalier till försäljning hade också tillstånd och en betryggande förvaring. Anteckningsskyldigheten var uppfylld på samtliga ställen.

Träskyddsbehandlat virke

Vid överlåtelse av träskyddsbehandlat virke (normalt sett tryckimpregnerat trä) finns en rad regler att beakta enligt KIFS 2008:2. Information om bl.a. begränsningar i användningen ska finnas på anslag då lösvirke säljs.

Exempel på förvaring av träskyddsbehandlat virke under tak

Säljs buntat virke ska samma information finnas på varje virkesbunt. Lösblad ska också finnas tillgängliga kostnadsfritt. Förvaras virket utomhus ska det förvaras under tak eller med motsvarande väderskydd.

25 % av försäljningsställen uppfyllde inte informationskravet, vilket resulterade i miljöstraffavgift (5 000 kr) i tre (3) fall. Krav på förbättrad förvaring har ställts till hela 11 försäljningsställen.

VOC

VOC (Volatile Organic Compounds) är ett samlingsnamn för flyktiga organiska föreningar. VOC-direktivet som numera är infört i kemikalieinspektionens föreskrift KIFS 2008:2 anger gränsvärden av VOC i olika färger samt krav på märkning av produkter med underkategori, gränsvärde och halt. Projektet var avgränsat till att endast omfatta märkningen. 19 % av de kontrollerade butikerna fick anmärkningar.

Färg med VOC-märkning i form av underkategori, EU-gränsvärde och produktens VOC-halt

Egenkontroll / säkerhetsdatablad

Butiker behöver ha rutiner för att förebygga att bristfälliga förpackningar når ut till konsumenter, och så att olyckor inte sker i butiken. Detta ska ske genom kontroll av att barnskyddande förslutning och att kännbar varningsmärkning finns på förpackningar där så krävs, samt med stickprov att barnskyddande förslutningar verkligen fungerar.

Butiker ska vid försäljning av farliga kemikalier kunna lämna säkerhetsdatablad till yrkesmässiga kunder. Det vanligaste sättet idag är att förlita sig helt eller delvis på leverantörernas hemsidor. Detta ses som en god service men räcker inte fullt ut, utan system för att alltid ha tillgång till säkerhetsdatablad måste också finnas.

31 % av de kontrollerade butikerna hade en helt och hållet fungerande egenkontroll.

Påföljder

Totalt har 16 miljöstraffavgifter meddelats, ett ärende har lämnats till åtal medan ett tiotal brister kräver uppföljningar och kan i förlängningen leda till föreläggande om rättelse inte sker.

Kemikalieinspektionen (KEMI) har hittills delgivits 12 produkter med brister, för att få möjlighet att ställa krav på primärleverantörer (importörer, tillverkare eller grossister). Ytterligare 10 produkter kommer att rapporteras. 11 av de hittills rapporterade bristerna har resulterat i ärenden hos KEMI och rättelse har redan skett i tre fall hos primärleverantörer, vilket tydligt visar på den positiva effekten av ett projekt som detta.

Tomelilla - december 2012

För statistik - se folderns baksida.

Kemikalietillsyn i detaljhandeln - Projektinriktad kontroll hösten 2012

Egenkontroll	Kontrollerat	86
	Kontrollerar butiken INTE att produkter som levereras har barnskyddande förslutning	42
	Finns INTE uppdaterade säkerhetsdatablad	21
Tillstånd för särskilt farliga produkter	Krävs tillstånd	7
	Finns tillstånd INTE	0
	Fungerar antecknings-skyldigheten INTE	7
	Tillståndpliktiga varor EJ omfattligt	0
Förvaring	Kontrollerat	82
	EJ tillräckligt högt upp	57
	Samförvaring baser och syror	4
	EJ skilda från livsmedel	1
Träskyddsbehandlat virke	Har träskyddsbehandlat virke	16
	Träskyddsbehandlat virke EJ under tak	11
	EJ Korrekt information träskyddsbehandlat virke	4
Kännbar varningsmärkning	Kontrollerat	80
	För högt upp	9
	Saknas helt	4
	Saknas på vissa förpackningar	6
	Överklästrad	22
	Felaktig utformning	5
Barnsäker förslutning	Kontrollerat	77
	Dåligt åtdragen	14
	Saknas helt	3
VOC	Kontrollerat	32
	Avsaknad av underkategori / gränsvärde / halt	6
Klassificering och märkning	Kontrollerat	70
	EJ på svenska	8
	Felaktig riskfras	17
	Felaktig symbol	2
Fosfor i tvätt-/maskmedel	Kontrollerat	36
	Över gränsvärde	1
Mjölsanktionsavgifter	Avsaknad av varningstriangel	5
	Barnskyddande förslutning finns inte	2
	Avsaknad av skyltning träskyddsbehandlat virke	3
	EJ svensk märkning	6
Åtalsanmälan	Fosfor i tvätt-/diskmedel	1

Kategorier

Bygghandel	10
Färgbutik	8
Diversehandel	8
Livsmedelsbutik	28
Lanthandel	4
Apotek	7
Bilvård / bensinstation	11
Plantskola / blomsterbutik	5
Zoobutik	5

Summa
86